

ΠΑΙΔΑΓΩΓΙΚΗ ΚΑΙ ΨΥΧΟΛΟΓΙΚΗ ΕΠΙΘΕΩΡΗΣΙΣ

ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΑ Α' ΤΟΜΟΥ

Ιανουάριος 1963 — Δεκέμβριος 1964

Τεύχη 1 — 10

*Επιστημονικὸν ὄργανον τοῦ Συλλόγου Παιδαγωγῶν - Ψυχολόγων
Πτυχιούχων Πανεπιστημίων Ἐξωτερικοῦ*

ΕΚΔΟΤΗΣ ΙΩ. ΚΑΜΠΑΝΑΣ ΑΘΗΝΑΙ

Ε.Υ.Δ. της Κ.τ.Π.
ΙΩΑΝΝΙΝΑ 2007

ΚΥΡΙΑ ΑΡΘΡΑ

	Σελ.	Τεῦχος
<i>Τῆς Συντάξεως</i> : Ἡ ἔκδοσις	1	1
» » : Προβλήματα σχετιζόμενα μετὰ τὴν σύνταξιν ἀναλυτικοῦ προγράμματος	1	B
» » : Ὑπόμνημα πρὸς ἔξοχ. Ὑπουργὸν Ἐθνικῆς Παιδείας καὶ Ὀρησκευμάτων	1	4
» » : Πρὸς τὸν δεῦτερον τόμον μας	1	6

Μ Ε Λ Ε Τ Ε Σ

I. ΘΕΩΡΙΑ ΤΗΣ ΠΑΙΔΕΙΑΣ - ΦΙΛΟΣΟΦΙΑ - ΨΥΧΟΛΟΓΙΑ - ΚΡΙΤΙΚΗ

<i>Κ. Ἀνανιάδης</i> : Ἡ ἀγροτική ἐκπαίδευσις στὰ πλαίσια τῆς γενικῆς Παιδείας	15	6
<i>Κ. Ἀνανιάδης - Γ. Μαραγκουδάκης</i> : Ἀγροτική καὶ Ἀγροτεχνική ἐκπαίδευσις στὴν Ἑλλάδα	59	7
<i>Φιλίπ Βερνόν</i> : Σύγχρονοι ἀπόψεις περὶ νοημοσύνης καὶ μετρήσεως αὐτῆς (μεταφρ. Τ. Πασσάκου-Κυριαζοπούλου)	19	2
» » : » » »	15	3
<i>Ἄρ. Βουγιούκα</i> : Τὰ φαινόμενα τῆς προσαρμογῆς στὴ λειτουργία τῆς ἀντιλήψεως	3	4
» » : Ἡ διαδικασία τῆς μαθήσεως	51	7
<i>Θεοφράστου Γέρου</i> : «Ἐκπαιδευτικὴ Μεταρρύθμισις» (κριτικὴ)	8	5
<i>Γ. Γεωργιάδης</i> : Τὸ Ἀμερικανικὸν σύστημα ἐκπαιδεύσεως	92	8
<i>Π. Ε. Δέρα</i> : Ὑπαρξισμὸς - Ἀγωγή, Ψυχολογία καὶ Ψυχιατρικὴ	161	9
<i>Ἔρנסτ Κασίρερ</i> : Τί εἶναι ἄνθρωπος. Μετάφ. - Σχόλια Θ. Γέρου	9	1
» » : » » » » »	14	2
» » : » » » » »	13	3
<i>Βασίλ. Α. Κονιδιτσιώτου</i> : Διαλεκτικὴ Ἀγωγή	3	1
» » : » » »	11	2
<i>Βασ. Ι. Δαζανᾶ</i> : Abbé de l' Erpée, ὁ θεμελιωτὴς τῆς ἀγωγῆς τῶν κωφαλάλων	215	10
<i>Γεωργίου Μαραγκουδάκη</i> : Ψυχολογία Μαθήσεως καὶ ἀναλυτικὸ πρόγραμμα	140	9
» » : Στοιχεῖα Νευροφυσιολογικῆς Ψυχολογίας	14	1
<i>Ἄντ. Μπενέκου</i> : Εἰσαγωγή στὴν Ψυχολογία τοῦ Bruner	22	2
» » : » » » » »	19	3
» » : Προβλήματα καὶ πειραματισμοὶ γύρω ἀπὸ τὴν διδασκαλία τῶν φυσικῶν ἐπιστημῶν	107	8

	Σελ.	Τεύχος
Ι. Σ. Μπρούνερ : «Η έννοια τῆς δομῆς στὴ σύγχρονη Παιδαγωγική» κατὰ μετάφραση Γ. Μαραγκουδάκη καὶ Ἀντωνίου Μπενέκου	11	5
Κ. Πασάκου : Σύγχρονος ἐπιστημονικὴ ἔρευνα καὶ μέθοδοι εἰς Ψυχολογίαν καὶ Παιδαγωγικήν	21	1
» » : » » »	32	2
Γ. Κ. Παπαγεωργίου : Δυσκολίες στὴν ἀνάγνωση καὶ γραφή .	199	10
Τριαντ. Τριανταφύλλου : Αἱ ἀνθρώπιναι σχέσεις εἰς τὴν Ἀγωγήν	2	6
Κ. Χάρη : Ἡ ἐπιστημονικότης τοῦ διδασκάλου καὶ ἡ στάθμη τῶν σπουδῶν του	78	7
Λ. Χουσιάδα : Παρατηρήσεις γιὰ τὴν ἐπαγωγικὴ καὶ παραγωγικὴ σκέψη	4	2

II. ΓΕΝΙΚΗ ΔΙΔΑΚΤΙΚΗ - ΕΙΔΙΚΗ ΔΙΔΑΚΤΙΚΗ ΕΦΗΡΜΟΣΜΕΝΗ ΨΥΧΟΛΟΓΙΑ - ΨΥΧΙΚΗ - ΥΓΙΕΙΝΗ

Διδακτικοὶ πειραματισμοὶ

Α. Βουγιούκα : Ἐνα εὐκαιριακὸ θρησκευτικὸ μάθημα	181	9
» » : Ἡ προσφορὰ τοῦ Ζαχ. Παπαντωνίου στὰ παιδικὰ γράμματα	36	2
Θεοφράστου Γέρον : Ἡ Ὄρθογραφία τὸ ὑπ' ἀριθμὸν 1 διδακτικὸν πρόβλημα τοῦ σχολείου	47	3
» » : » » »	35	4
» » : » » »	32	5
Α. Κακαβούλη : Παιδικὰ ἐλαττώματα καὶ ἡ ἀντιμετώπισίς των εἰς τὸ σχολεῖον	39	4
Εὐθ. Κασιώλα : Πορίσματα τέστ Ἀναγνώσεως	30	1
» » : » » »	44	2
» » : » » »	18	4
» » : » » » καὶ Ἀριθμητικῆς	15	5
» » : Τὸ πρόβλημα τῶν καθυστερημένων μαθητῶν στὸ σχολεῖο	186	9
» » : » » »	230	10
Ἀντ. Κρέτση : Ἡ μαθητοποίηση τοῦ μαθητοῦ	26	1
» » : » »	32	2
Γ. Κυριαζοπούλου : Ἡ Σύνταξις τοῦ συγχρόνου Ἀναλυτικοῦ προγράμματος	34	1
» » : » » »	48	2
Ν. Δυμπέρη : Πρότυπα Δημοτικὰ Σχολεῖα	132	8
Γ. Μαραγκουδάκη : Σχέδιον Ἀναλ. Προγραμ. τῆς Α' τάξεως τοῦ Δημ. Σχολείου	1	3

		Σελ.	Τεύχος
	<i>Αντ. Μπενέκου</i> : Συμβολή εις τὸ πρόγραμμα συγκεντρώσεως τῆς διδακτέας ὕλης	24	4
	» » : » » » »	27	6
<i>Τφ</i>	<i>Γ. Ξεκάλου</i> : Τὸ πρόβλημα τῆς ἀναπτύξεως τῆς κοινωνικότητος εἰς τὸ παιδί	26	2
»	» » : » » » »	26	3
»	» » : » » » »	12	4
»	<i>Εὐαγ. Παπαγιαννάκη</i> : Τὰ τρία «Ττ»	21	4
»	<i>Δ. Κ. Παλυβοῦ</i> : Ἡ ψυχολογία τῶν πεποικισμένων παιδιῶν	174	9
»	<i>Κ. Πασσάκου</i> : Προσπάθειαι ψυχολογικῆς καὶ Παιδαγωγικῆς παρακολουθήσεως τοῦ μαθητοῦ	195	9
	» » : » » » »	243	10
	<i>Ν. Πετρουλάκη</i> : Πηγαι καὶ μορφῆ μαθήσεως	28	5
	<i>Ἐλπ. Σταματάκη</i> : Ἡ φιλολογία τῶν παιδιῶν	228	10
<i>Ε</i>	<i>Ἰω. Χαραλαμποπούλου</i> : Τὰ προβλήματα τῆς Ψυχικῆς Ὑγιεινῆς τοῦ λαοῦ μας	38	1

ΒΙΒΛΙΟΚΡΙΣΙΕΣ - ΕΚΠΑΙΔΕΥΤΙΚΗ ΚΙΝΗΣΗ

	<i>Θ. Γέρον</i> : Educational Strategy for developing Societies τοῦ Adam Curle — Κριτικὴ Ἀνάλυση	90	7
	<i>Τ. Κυριαζοπούλου</i> : Ἡ Ἐπέκτασις τῆς ὑποχρεωτικῆς φοιτήσεως	137	8
	<i>Ἰω. Καμπανᾶ</i> : Ἐπιθεώρησις τοῦ βιβλίου Ἰω. Κυριαζικίδου : «Εἰσαγωγὴ στὸν ἐπαγγελματικὸ προσανατολισμὸν»	148	10
	<i>Κ. Κίτσου</i> : Ἰδρυσις Ἰνστιτούτου τῶν ἐπιστημῶν τῆς ἀγωγῆς	35	5
	<i>Ν. Μπάρκα</i> : Ἐκθεσις ἀναφερομένη εἰς τὰς ἐργασίας τοῦ ἐν Ἀθῆναις συγκληθέντος Διεθνoῦς Συνεδρ. Μαθημ)κῶν	40	6
	<i>Αντ. Μπενέκου</i> : Ἐπιθεώρησις βιβλίου : 1) Ἐλπ. Σταματάκη : «Ἡ ἐπιμόρφωσις τῶν ἐνηλίκων» 2) Reiser - Leythman - Frankl - Lefgren : «Μιὰ προσπάθεια συνενώσεως τῆς ἀνθρωπίνης γνώσεως» Μεταφρ. Σχόλια Τρ. Τριανταφύλλου καὶ Γ. Μαραγκουδάκη. 3) Δ. Κ. Βακάλη : «Ἡ Ἐνιαία Συγκεντρωτικὴ Διδασκαλία»	95	7
	» » : Ἡ ἐπιθεώρησις τοῦ βιβλίου Ν. Πετρουλάκη : «Γενικὴ Διδακτικὴ»	147	8
	<i>Γ. Ζύδη</i> : Στατιστικὴ περὶ ἀνωτάτης ἐκπαιδεύσεως	52	2
	<i>Γ. Ξεκάλου</i> : Διεθνῆς ἐκπαιδευτικὴ κίνησις	43	1
	<i>Κ. Πασσάκου</i> : Βιβλιοκρισία τοῦ βιβλίου «Ἡ Κρήτη τοπίον, ἀνθρωποι, γεγονότα, θρύλοι» — Λ. Γ. Πετρίδου	48	6
	<i>Τ. Τριανταφύλλου</i> : Ὁργάνωσις Σεμιναρίου	56	2

ΣΥΜΒΟΛΗ ΕΙΣ ΤΟ ΠΡΟΓΡΑΜΜΑ ΣΥΓΚΕΝΤΡΩΣΕΩΣ ΤΗΣ ΔΙΔΑΚΤΕΑΣ ΥΛΗΣ

ΕΝΑΣ ΔΙΔΑΚΤΙΚΟΣ ΠΕΙΡΑΜΑΤΙΣΜΟΣ ΠΟΥ ΕΓΙΝΕ ΣΤΟ ΔΗΜΟΤΙΚΟ ΣΧΟΛΕΙΟ ΜΗΛΙΑΣ ΜΕΤΣΟΒΟΥ

Τοῦ ΑΝΤ. ΜΠΕΝΕΚΟΥ, Β. Ed. τοῦ Παν)μίου τοῦ Ἑδιμβούργου

Α'

ΑΠΟΦΑΣΙΣ ΤΟΥ ΣΥΛΛΟΓΟΥ ΤΟΥ ΣΧΟΛΕΙΟΥ

Α. ΟΡΓΑΝΩΣΙ ΔΙΔΑΚΤΙΚΗΣ ΕΡΓΑΣΙΑΣ

Καίτοι οἱ διδάσκοντες εἰς τὸ Σχολεῖον τοῦτο γνωρίζουν ἄριστα τὰς δυσχερείας, τὰς ὁποίας ἐπιβάλλουν ἐπὶ τῆς καθόλου λειτουργίας τοῦ Σχολείου αἱ δυσμενεῖς συνθήκαι τοῦ τόπου (κλίμα, τοπολογία κλπ.) ἐθεώρησαν ἐξαιρετικῶς ὠφέλιμον ἀπὸ παιδαγωγικῆς, ἀλλὰ καὶ ἀπὸ ἐπαγγελματικῆς (πεῖρα, μελέτη κλπ.) πλευρᾶς ὅπως προβοῦν εἰς συντονισμόν τῶν ἐργασιῶν βάσει νεώτερον, κατὰ τὸ δυνατόν, παιδαγωγικῶν ἀρχῶν καὶ ψυχολογικῶν πορισμάτων εὐελπιστοῦντες ὅτι χάρις εἰς τὸν ζῆλον, τὴν ὀργανωμένην ἐργασίαν, τὴν συνεργασίαν καὶ μελέτην θὰ ὑπερκεράσουν τὰς ἀντιξοότητες, τὰς ὁποίας, ὡς ἀνεφέρθη, δημιουργεῖ ἡ ἰδιομορφία τοῦ χωρίου. Πρὸ παντός ἄλλου εἶναι πεπεισμένοι, ὅτι πᾶσα ἐπιμελῶς ὀργανωμένη διδακτικὴ ἐνέργεια ἀποτελεῖ ἐγγύησιν διὰ τὴν ἐπιτυχίαν παντός διδακτικοῦ ἔργου, τοσοῦτον μᾶλλον καθ' ὅσον τοιαῦται ἐνέργειαι φέρονται ὑποστηριζόμεναι ὑπὸ ἐγκύρων παιδαγωγικῶν καὶ ψυχολογικῶν ἀρχῶν. Διακινδυνεύουν δὲ τὴν γνώμην, ὅτι ἡ ἐπιτυχία ὀρισμένων ἐκ τῶν παιδαγωγικῶν συστημάτων ἀπορρέει ἢ ἀπέρρευσεν ἐκ τοῦ γεγονότος ὅτι ἀποτελοῦν «σ ὑ σ τ η μ α», ἤτοι ἀπ' ἀρχῆς μέχρι τέλους πειθαρχημένον καὶ μὲ συνέπειαν σύνολον ἰδεῶν καὶ ἐφαρμογῶν καὶ ὀλιγώτερον ἀπὸ τὴν ἐπιστημονικὴν των ἐγκυρότητα (σύστημα Wipnetka, Cousinet κλπ.) Οὕτω, διδάσκαλοι

ἀκολουθοῦντες ἐκ διαμέτρου ἀντιθέτους διδακτικὰς ἀρχὰς δύνανται νὰ ἔχουν τὸν αὐτὸν βαθμὸν ἐπιτυχίας, ὅταν ἐργάζονται μὲ συνέπειαν πρὸς τὰς ἀρχὰς των.

Ἄνεξαρτήτως ὅμως τούτων, θεωροῦν, ὅτι νεώτεραι ἀρχαὶ συγκεντρώσεως τῆς ὕλης τοῦ προγράμματος ἀνταποκρίνονται πρὸς τὴν παιδικὴν φύσιν, τὴν διδακτικὴν σκοπιμότητα καὶ παιδαγωγικὴν φιλοσοφίαν τῆς ἐποχῆς. Ἀντικειμενικὸς σκοπὸς θὰ εἶναι, ὅπως ἡ διδακτέα ὕλη ὀργανωθῆ καὶ ἡ διδακτικὴ ἐνέργεια προσαρμοσθῆ βάσει τῆς ἀρχῆς τῆς συγκεντρώσεως τῆς ὕλης περίξ τῶν φυσικῶν ἐνοτήτων, αἱ ὁποῖαι προσφέρονται ἀπὸ τὴν φύσιν καὶ τὸν πολιτισμὸν τοῦ τόπου τοῦ παιδιοῦ, τὸ ἄμεσον διαφέρον τοῦ ὁποίου ἀποτελεῖ τὸν πυρῆνα καὶ τὸν συνδετικὸν κρίκον τῶν ἐνοτήτων μιᾶς ἐκάστης χωριστὰ καὶ μεταξύ των συγχρόνως καὶ περίξ τῶν ἐνοτήτων αἱ ὁποῖαι προσφέρονται ἀπὸ τὰς ἀντιπροσωπευτικὰς ἐπιστήμας τοῦ πολιτισμοῦ καὶ ὅπως αὗται ἀντιπροσωπεύονται εἰς τὸ Σχολεῖον.

Μία τοιαύτης φύσεως ὀργάνωσις ὑποστηρίζεται (ἐν πάσει συντομία): α) Φιλοσοφικῶς: Ἡ Φιλοσοφία θεωρεῖ τὸν κόσμον ὡς ὀργανικὴν ἐνότητα, οὐδέποτε δὲ συνεβιάσθη μὲ τὸν ἀνεγλήητον καταμερισμὸ τοῦ κόσμου ὑπὸ τῶν ἐπιστημῶν, αἱ ὁποῖαι, ἄλλως τε, προβαίνουν εἰς τοῦτο διὰ μεθοδικούς μᾶλλον λό-

γους. β) Παιδαγωγικός: Συντελείται ἡ ἐκμετάλλευσις τοῦ ἀμέσου διαφέροντος τοῦ παιδιοῦ καί, οὕτω, ἀντὶ τὴν προσαρμόζεται τὸ παιδί πρὸς τὰς ἀπαιτήσεις τοῦ προγράμματος, προσαρμόζεται τὸ πρόγραμμα καὶ ὁ διδάσκαλος πρὸς τὰς ἀνάγκας καὶ τὰ διαφέροντα (ὅσον ἐπιτρέπεται) τοῦ μαθητοῦ. Ἐδῶ ἡ Κοπερνίκειος Παιδαγωγικὴ Στροφή (Roussau) ἀντικαθιστᾷ τὴν Προκρούσειον Κλίνην τοῦ πατροπαράδοτου συστήματος, εἰσέτι ἐν πράξει. γ) Ψυχολογικός: Ἄφ' ἑνὸς μὲν τὸ παιδί, ἴδια τῆς πρώτης ἐκπαιδεύσεως, ἀντιλαμβάνεται τὸν κόσμον ὡς ὁλότητα, ὡς ἀδιάσπαστον ἐνότητα, ἀφ' ἑτέρου δὲ ὁ ἴδιος ὁ ἄνθρωπος ἀποτελεῖ μίαν ὁλότητα ψυχικοῦ βίου καὶ ὡς τριακτὴ ἀντιδρᾷ πρὸς τὴν ὁλότητα «κόσμος». δ) Κατὰ συνέπειαν πᾶσα περιοχὴ τοῦ κόσμου καὶ τοῦ πολιτισμοῦ δεόν νὰ διδάσκηται ὡς μέρος ἐνὸς ὅλου διὰ τὴν ἐπιτευχθῆ ἢ ἐναρμόνισις ἐνὸς ὁλοκληρωμένου ὄντος ἐνὸς ὁλοκληρωμένου κόσμου.

Διὰ τοὺς λόγους αὐτοὺς ἀπεφασίσθη, ὅπως εἰς μὲν τὰς τάξεις Α' καὶ Β' ἐφαρμοσθῆ ἡ Ἑνιαία Συγκεντρωτικὴ Διδασκαλία, ἢ ὁποία πληροῖ τοὺς ὡς ἄνω ὄρους πληρῶς, εἰς δὲ τὰς λοιπὰς τάξεις ἐπιχειρηθῆ συστηματικῶς (καὶ κατὰ τὸ δυνατόν) ἡ συγκέντρωσις τῆς ὕλης περὶ ὠρισμένων Ἑνοτήτων ἐξ ὠρισμένων μαθημάτων ἐναλλασσομένων καθ' ἑβδομάδα (Γεωγραφία — Φυσικὴ Ἱστορία — Φυσικὴ Πειραματικὴ καὶ Χημεία — Ἱστορία — Θρησκευτικὰ ἀναλόγως τῆς τάξεως). Τὸ τελευταῖον εἶδος συγκεντρώσεως προσκρούει εἰς πλείστας ὄσας δυσχερείας, ἀλλὰ τὸ διδακτικὸν προσωπικὸν κρίνει τοῦτο ὠφέλιμον, διότι — πλὴν τῆς δυνατότητος οὐσιαστικῆς συγκεντρώσεως τῆς ὕλης εἰς φυσικὰς ἐνότητες — κυρίως προσφέρεται, ὥστε ὁ διδάσκαλος καὶ οἱ μαθηταὶ νὰ δύνανται νὰ ἐπεξεργάζωνται μίαν αὐτοτελῆ ἐνότητα ἐξ ἑκάστου μαθήματος καὶ ἀποφεύγεται ἡ ἀδικαιολόγητος διακοπὴ αὐτῆς — ἀψυχολόγητος καὶ ἀντιπαιδαγωγικῆ.

— Παραλλήλως μὲ τὸ ἐπίσημον Ἀλφαβητάριον τοῦ κράτους θέλει καταρτισθῆ

σὺν τῇ προόδῳ τῆς ἐργασίας ἰδιαίτερον Παιδογνωστικὸν Ἀλφαβητάριον. Τοῦτο θὰ συντάσσεται ὑπὸ τοῦ διδάσκοντος εἰς τὴν Α' τάξιν μὲ τὴν βοήθειαν τοῦ λοιποῦ προσωπικοῦ. Πρὸς τοῦτο θέλει κατασκευασθῆ Πρόχειρον Σχολικὸν Τυπογραφεῖον καὶ συσταθῆ Καλλιτεχνικῶν Συνεργεῖον ἐκ μαθητῶν τῶν δύο τελευταίων τάξεων, τὸ ὁποῖον θὰ βοηθῆ εἰς τὴν ἐκτύπωσιν τῶν εἰκόνων κλπ.

Τέλος, πρὸς παρακολούθησιν τῆς ἐργασίας καὶ ἔλεγχον θὰ τηρῆται ὑπὸ τοῦ διδάσκοντος Ἡμερολόγιον Πατριδογνωστικὸν διὰ τὰς τάξεις Α' καὶ Β', διὰ δὲ τὰς τάξεις Γ', Δ', Ε', καὶ ΣΤ' θὰ τηρῆται ἀντὶ βιβλίου διδαχθείσης ὕλης Ἑβδομαδιαῖον Ἡμερολόγιον, τὸ ὁποῖον θὰ περιέχῃ τὰς διδασκομένας ἐνότητας καὶ τὴν ὕλην ἢ ὁποία θὰ διδάσκεται ἐξ ἄλλων μαθημάτων συνυφαινομένων μὲ τὴν Κεντρικὴν Ἑνότητα Ἑβδομάδος (Κ.Ε.Ε.) ἢ Κεντρικὸν Μάθημα Ἑβδομάδος (Κ.Μ.Ε.).

Β. ΜΕΘΟΔΙΚΟΙ ΣΚΟΠΟΙ ΚΑΙ ΠΡΟΟΠΤΙΚΑΙ

Τὸ ἀξίωμα, τὸ ὁποῖον θὰ διέπῃ τὴν ὅλην σχολικὴν ἐργασίαν συνοψίζεται εἰς τὴν φράσιν: μάθε νὰ σκέπτεσαι γιὰ τὸν ἑαυτὸν σου. Ὅ,τι ἠμπορεῖ νὰ βρῆ μόνος του ὁ μαθητὴς δὲν θὰ τὸ προσφέρῃ ἔτοιμον ὁ Διδάσκαλος.

Ἐντὸς τοῦ πλαισίου τούτου εὐρίσκουν ἴσην θέσιν ἡ διαλεκτικὴ καὶ ἡ ἀτομικοποιημένη διδασκαλία. Ἐπὶ τῆς τελευταίας περιπτώσεως προβλέπεται μὲν νὰ γίνῃ συστηματικὴ προσπάθεια, πλὴν ὅμως δὲν προβλέπεται ἐπὶ τοῦ παρόντος ἡ χρῆσις καρτελλῶν, καί, ἐν πάσει περιπτώσει, μέχρι ποίου σημείου θὰ προχωρήσωμεν θὰ ἐξαρτηθῆ ἀπὸ τὸν ἔμψυχον ὕλικόν καὶ τὴν ἐπιτυχῆ ἐφαρμογὴν τοῦ τρόπου αὐτοῦ τῆς ἐργασίας ὑπὸ τῶν διδασκόντων. Ὅπως δὲποτε, ἐπ' οὐδενὶ ἢ ἐργασία θὰ πρέπει νὰ καταλήξῃ εἰς τυποποίησιν καὶ βιβλιοπληξίαν εἰς τὴν ὁποίαν ὀδηγοῦν συστήματα ὡς τῶν Dalton, Winnetka κλπ. Ἡ ἀφήγησις καὶ ἡ διαλεκτικὴ συγιστοῦν τὸν ζωντανὸν προφορικὸν λόγον,

ὁ ὁποῖος κατετυράννευσε τὸν νοῦν ἐνὸς Πλάτωνος καὶ ἐγοήτευσε τὴν διάνοιαν ἐνὸς Whitehead σήμερον. Εἶναι αὐτός, ὁ ὁποῖος θέτει, ὡς μοχλός, εἰς κίνησιν τὴν δημιουργικὴν σκέψιν τοῦ παιδιοῦ εἰς συγκεκριμένον χῶρον καὶ χρόνον.

Ἰδιαιτέρως τονίζεται, ὅτι τὸ κέντρον τῶν διδακτικῶν σκοπῶν εἶναι ἡ ἐκμάθησις τῆς Ἑλληνικῆς γλώσσης, ἡ ὁποία ἀποτελεῖ τὸ βασικὸν πρόβλημα τοῦ ἐν λόγῳ σχολείου καθ' ὅσον οἱ κάτοικοι ὁμιλοῦν ἀνευδότης τὴν βλάχικην.

Γ. ΑΛΛΑΙ ΔΡΑΣΤΗΡΙΟΤΗΤΕΣ

Αἱ ἀπογευματινὰ ὥραι τῆς Τετάρτης καὶ μέρος ἐκ τοῦ τακτοῦ χρόνου τῶν καλλιτεχνικῶν μαθημάτων θὰ ἀφιερῶνται εἰς τὰς κάτωθι δραστηριότητες:

Αἱ μαθήτρια θὰ διδάσκονται συστηματικῶς ὑπὸ τῆς διδασκαλίας καὶ τῆς νηπιαγωγῆς (τῆς τελευταίας προσφερθεῖσης ἐθελουσίως) οἰκιακὰ με σκοπὸν τὴν ἀπόκτησιν βασικῶν γνώσεων, ἔξεων καὶ δεξιοτήτων εἰς ὅ,τι ἀφορᾷ τὴν ὑγιεινὴν καὶ αἰσθητικὴν ὀργάνω-

σιν τῆς οἰκιακῆς ἐργασίας διὰ τῆς ἐκμεταλλεύσεως τοῦ Maximum τῶν δυνατοτήτων τῶν πραγμάτων μετὰ τὸ Minimum προσπαθείας καὶ δαπάνης. Πρὸς τοῦτο καὶ πρὸς τὸ παρὸν προβλέπεται ἡ κατασκευὴ (ἐκ μέρους τῶν μαθητριῶν) «Προτύπου Δωματίου» ὑποδοχῆς εἰς τὸ χῶρον τοῦ Σχολείου ὅπου θὰ τεθῆ εἰς ἐφαρμογὴν πρωτότυπος καλλιτεχνικὴ ἰδέα.

Τὸ αὐτὸ θὰ ἰσχύσῃ καὶ διὰ τοὺς μαθητάς, ὅπου ἡ ἔμφασις θὰ δοθῆ (ὑπὸ τὴν καθοδήγησιν τῶν διδασκάλων) εἰς χειροτεχνικὰς καὶ χειρωνακτικὰς ἐργασίας σχέσιν ἔχούσας μετὰ τὴν οἰκοτεχνίαν, ὡς αὕτη θάλλει εἰς τὸ χωρίον τοῦτο.

Τέλος, συγκεντρώσεις γονέων θὰ πραγματοποιηθοῦν καὶ θὰ ἐπιδιωχθῆ ἡ ἴδρυσις «Τάξεως Καθυστερημένων Μαθητῶν». Τοιοῦτοι μαθηταὶ ἐμφανίζονται συχνὰ κυρίως λόγῳ τῆς γλωσσικῆς τῶν ἀνεπαρκειᾶς καὶ τῆς γεωγραφικῆς θέσεως τοῦ χωρίου — τελείως ἀπομονωμένον ἀπὸ τὸν πολιτισμόν.

Ἐφ' ὧ συνετάγη κλπ.

Β'

ΣΚΟΠΟΙ ΚΑΙ ΠΡΟΟΠΤΙΚΗ ΕΡΓΑΣΙΑΣ

Τὸ σχολικὸν ἔτος ἤρχισε μετὰ μίαν σοβαρὰν καὶ καινοτόμον προσπάθειαν, ἡ ὁποία διετυπώθη ὑπὸ τύπον προγραμματισμοῦ εἰς τὸ ἐπὶ τῆ ἐνάρξει τῶν ἐργασιῶν συνταχθέν πρακτικὸν τοῦ Συλλόγου τῶν Διδασκόντων (1). Ἡ προσπάθεια ἀπέβλεπεν, ἀφ' ἐνὸς μὲν εἰς τὴν ἐφαρμογὴν καὶ εἰς τὸ Σχολεῖον τοῦτο τῆς ἐπιστημονικῶς καὶ πρακτικῶς ἐπικρατησάσης ἀρχῆς τῆς Ἐνιαίας Συγκεντρωτικῆς Διδασκαλίας μετὰ τὴν προοπτικὴν ὅτι θὰ ἀπέδιδε περισσότερον εἰς ἐν ἐλαχόφωνον Σχολεῖον, ἰδίᾳ εἰς ὅ,τι ἀφορᾷ τὴν γλῶσσαν καὶ δημιουργικότητα τῶν μαθητῶν, καὶ ἀφ' ἑτέρου εἰς πειραματικὴν δοκιμὴν τύπου συγκεντρώσεως τῆς ὕλης τῶν μαθημάτων περίξ μιᾶς ἐβδομαδιαίας ἐνότητος (Κεντρικὴ Ἐνότης Ἐβδομάδος ἢ Κεντρικὸν Μάθημα Ἐβδομάδος). Πέριξ τοῦ ἄξονος τούτου θὰ ἐπεχειρεῖτο σειρά ἄλλων παιδαγωγικῶν καὶ διδακτικῶν ἐφαρμογῶν, ὡς ἡ χρῆσις ἐξατομικοποιημένων μορφῶν σχολικῆς ἐργασίας, ἡ συγκρότησις τάξεως καθυστερημένων μαθητῶν, ἡ σύνταξις Πατριδογνωστικοῦ Ἀλφαβηταρίου, ἡ ὀργάνωσις ἐπὶ νέων θάσεων τῶν Καλλιτεχνικῶν μαθημάτων κ.λ.π.

Αἱ ἐγγυήσεις μετὰ τὰς ὁποίας ἤνοιξεν ἡ ἐργασία ἦσαν:

1—Ὁ ζήλος τοῦ προσωπικοῦ διὰ καινοτόμον καὶ δημιουργικὴν ἐργασίαν.

2—Ἡ σύμπνοια καὶ ἡ ἀλληλεγγύη, ἡ ὁποία ἐδημιουργήθη μεταξὺ τῶν διδασκάλων.

(1) Βλ. Εἰσαγωγή σελ. 24, 25.

3—Ἡ ιδιότης καὶ ἡ πείρα τοῦ γράφοντος ὡς Παιδαγωγοῦ—Ψυχολόγου.

4—Ἡ πείρα τοῦ ἰδίου ἐπὶ βλαχοφώνων μαθητῶν.

Ἡ πεποίθησις τοῦ εἰσηγητοῦ τοῦ προγράμματος τούτου ἦτο, ὅτι εἰς κάθε Σχολεῖον καὶ ἰδιαιτέρως δύσκολον Σχολεῖον, ἀπαιτεῖται αὐστηρὰ ὀργάνωσις καὶ συνεχῆς ἐπιστημονικὴ παρακολούθησις τῆς ἐργασίας καὶ ἕνα πρόγραμμα εἰς τὸ ὁποῖον ὁ κάθε διδάσκαλος θὰ αἰσθάνεται ὑπεύθυνος διὰ τὸν ἑαυτὸν του (καὶ τὸ ἔργον του) καὶ διὰ τοὺς ἄλλους.

Πρὸς ὑποβοήθησιν τῆς προσπάθειάς ταύτης εἶχε σχεδιασθῆ σειρὰ διαλέξεων καὶ ἐπαφῶν μετὰ τῶν γονέων καὶ κηδεμόνων με κύριον σκοπὸν τὴν συνειδητοποίησιν τοῦ ρόλου τῆς ἀγωγῆς καὶ τῆς σημασίας τῆς γλώσσης εἰς τὴν μόρφωσιν τῶν παιδιῶν των.

I. ΠΟΡΕΙΑ ΚΑΙ ΑΠΟΛΟΓΙΣΜΟΣ ΤΗΣ ΕΡΓΑΣΙΑΣ

Ἡ ἐκτέλεσις τοῦ προγράμματος ἤνοιξε με τοὺς καλυτέρους οἰωνοὺς καὶ ὁ ἀπολογισμὸς τοῦ ἔτους ὑπῆρξε τελεῖα δικαίωσις τῶν προσδοκιῶν μας.

Αποτίμησις -- Συμπεράσματα — Εἰσηγήσεις

1—Γενικὴ ἐξέλιξις: Καταφανὲς ἀποτέλεσμα τῆς ὅλης προσπάθειάς ὑπῆρξεν ἡ ἀφύπνισις τῶν παιδικῶν διαφερόντων καὶ ὁ ἐμπλουτισμὸς τοῦ παραστατικοῦ των κύκλου. Τοῦτο ἀποτελεῖ, κατὰ κοινὴν ὁμολογίαν τῶν διδασκόντων, ἐν τῶν κυριωτέρων μειονεκτημάτων καὶ μία τῶν σχεδὸν ἀπροσπελάστων δυσχερειῶν τοῦ Σχολείου τούτου. Ἡ συντελεσθεῖσα ἐργασία παρέσχεν εἰς τοὺς μαθητὰς εὐκαιρίας ἀποκτησεως ποικίλων ἑπιπέδων, ἀμέσων καὶ ἐμμέσων, διὰ τῶν ἀτομικῶν καὶ ὁμαδικῶν παρατηρήσεων, διὰ τῶν ἐπαφῶν των μετὰ τὰ βιβλία καὶ περιοδικά, διὰ τῆς πολυμεροῦς ἐξετάσεως τῶν ἔγνωστων ἢ ἀντικειμένων μαθήσεως, τὴν ὁποίαν ἀπαιτοῦν αἱ ἐν λόγῳ μορφαὶ ἐργασίας, διὰ τῆς αὐτενεργείας καὶ αὐτονομίας τῆς σκέψεως ἐπὶ τῶν ὁποίων στηρίζεται ἡ ὑπὸ συζήτησιν ἰδέα.

Διὰ τοὺς αὐτοὺς ὡς ἄνω λόγους παρατηρήθη μεγάλη πρόοδος εἰς τὴν ἐξέλιξιν καὶ κυριαρχίαν τῆς γλώσσης. Τοῦτο θεωροῦμεν ὡς μέγα ἐπίτευγμα, λαμβανομένης ὑπ' ὄψιν τῆς σπουδαιότητος τῆς γλώσσης εἰς τὴν ἐν γένει πολιτιστικὴν ἐξέλιξιν τοῦ ἀνθρωπίνου εἶδους καὶ, εἰδικώτερον, εἰς τὴν πορείαν τῆς μαθήσεως. Εἰσηγοῦμαι δέ, ὅτι οἱ διδάσκοντες εἰς παρόμοια σχολεῖα ὀφείλουν νὰ δώσουν τὴν ἔμφασιν εἰς τὰ κλασσικὰ μαθήματα ὀργανώνοντες τὴν ἐργασίαν των ἐπὶ εἰδικοῦ προγράμματος, διὰ τὸ ὁποῖον τὴν πρωτοβουλίαν καὶ εὐθύνην δεόν νὰ ἀναλάβουν οἱ κ.κ. Ἐπιθεωρεῖται ἐν πλήρει συνεργασίᾳ μετὰ τῶν φωτισμένων καὶ εἰδικῶς ἐκπαιδευθέντων διδασκάλων. Διότι ἡ γλῶσσα δὲν ἀποτελεῖ ἀπλῶς μέσον ἐκφράσεως καὶ ἐπικοινωνίας τῶν ἀνθρώπων, ἀλλὰ τὸ συμβολικὸν ἐκεῖνο σύστημα τὸ ὁποῖον καθιστᾷ τὴν μάθησιν ἐφικτὴν καὶ κατέστησε τὸν ἀνθρώπον ἱστορικὸν ὄν, τὸ ὁποῖον ἔχει συνειδησιν ἑαυτοῦ καὶ τοῦ κόσμου.

2—Παρατηρήσεις ἐπὶ τῆς Ε.Σ.Δ.: Τὰ ἐπιτεύγματα ἦσαν παράλληλα πρὸς τὰ ὡς ἄνω ἀναφερθέντα. Ἡ μορφή αὐτὴ τῆς ἐργασίας εἶναι ἰδεώδης, ἢ ἰδεωδεστέρα ὑπάρχουσα ἐν χρήσει σήμερον, καὶ δύναται μετὰ βεβαιότητος νὰ λεχθῆ ὅτι ἀποτελεῖ ἀναντικατάστατον μορφήν παιδευτικῆς ἐνεργείας διὰ τὰς δύο πρώτας τάξεις τοῦ Δημοτικοῦ Σχολείου, οἰουδήποτε τύπου. Ἐπιστημονικῶς ἔχει συζητηθῆ καὶ πρακτικῶς ἔχει δικαιωθῆ διὰ πλήθους συγγραφῶν καὶ ἐφαρμογῶν, ὥστε νὰ περιτεύη κάθε περαιτέρω σχόλιον ἐνταῦθα.

Ἐπὶ τῆς ἐργασίας εἶναι ἰδεώδης παρατήρησις, ἢ ὁποία πρέπει νὰ γίνη καὶ ἡ ὁποία προκύπτει ἐκ τῆς πρακτικῆς ἐφαρμογῆς τῆς εἰς τὸ σχολεῖον μας: Ἡ ἐφαρμο-

γί της απαιτεί διδάσκαλον κατέχοντα τήν παιδικήν ψυχήν, μέ εὐρυτάτην παιδαγωγικήν καί ἐγκυκλοπαιδικήν μόρφωσιν, ὥστε νά δύναται νά ἀνταποκρίνεται εἰς τὰς διδακτικάς ἀνάγκας τῆς στιγμῆς καί νά ἱκανοποιῇ τὰ ἐκάστοτε ἐγειρόμενα διαφέροντα τοῦ παιδιοῦ, μέ εὐστροφίαν καί ἄκραν εὐσυνειδησίαν.

Οὐδέν στοιχεῖον προέκυψε, τὸ ὁποῖον νά ὑποστηρίξη τήν ἐξτρεμιστικήν ιδέαν τῶν πρώτων εἰσηγητῶν της, ὅτι τὸν ὁδηγὸν θὰ πρέπει νά ἀποτελῇ τὸ διαφέρον τῆς στιγμῆς—ιδέα ἢ ὁποῖα ἄλλως τε, σήμερον ἀπορρίπτεται ὑπὸ τῶν παιδαγωγῶν. Ἀντιθέτως, παρατηρήθη ὅτι ὑπῆρξεν ἢ καλῶς προσχεδιασμένη διδακτικὴ ἐνέργεια (ὅταν τοῦτο ἐπετυγχάνετο ἱκανοποιητικῶς) καί ἡ δεξιότηρία τοῦ διδασκάλου ἢ ὁποῖα διήγειρεν, ἀφύπνιξε, προέβαλλε τὰ διαφέροντα καί ἐκέντριζε τήν δημιουργικήν σκέψιν τῶν μαθητῶν. Ὁ βαθμὸς εἰς τὸν ὁποῖον καί ὁ τρόπος μέ τὸν ὁποῖον ὁ διδάσκων κατορθώνει νά προβάλλῃ πρὸ τῶν μαθητῶν τὸν πολιτισμὸν καί τὰς δυνατότητας τῆς ζωῆς καί τοῦ πολιτισμοῦ, συνιστᾷ τὸ μέτρον ἐπιτυχίας τοῦ διδασκοντος καί εἰς τήν ιδέαν αὐτὴν πρέπει νά βρεθῇ τὸ κλειδί τῆς ἐπιτυχίας καί ἀναμορφώσεως τῶν προγραμμάτων τῶν Σχολείων μας. Ἀκριβῶς τοῦτο, κατὰ τήν γνώμην μας, ἀποτελεῖ τήν οὐσίαν τῆς Ε.Π.Α. καί ὁ ἐπιχειρῶν τήν ἐφαρμογήν της θὰ πρέπει νά ἀποβάλῃ τήν ιδέαν ὅτι δύναται νά εἰσέλθῃ εἰς τὴν τάξιν ἀνέτοιμος ἀναμένων τὸ ἀκαθόριστον ἐνδιαφέρον τοῦ μαθητοῦ νά τὸν ὁδηγήσῃ εἰς τὴν διδακτικὴν πρᾶξιν. Θὰ πρέπει νά ἐννοήσωμεν, ὅτι δὲν ὑπάρχει διαφέρον ἀνεξαρτήτως τοῦ περιβάλλοντος ἐντὸς τοῦ ὁποῖου κινεῖται ὁ κάθε ζωντανὸς ὀργανισμὸς καί ὅτι τοῦτο εἶναι παράγωγον τῶν δυνατοτήτων τὰς ὁποίας δυνάμεθα νά ἀποκαλύψωμεν ἐκ τοῦ περιβάλλοντος. Καί στὴν ἰδικήν μας περίπτωσιν, τοῦτο ἐξαρτᾶται ἀπὸ τὸν διδάσκαλον. Κατ' ἀκολουθίαν, ὁ διδάσκων ὀφείλει νά ἐτοιμάζῃ ἐβδομαδιαῖον καί ἡμερήσιον πρόγραμμα μέ τακτάς, ἴσως, ὥρας διδασκαλίας, μέ σαφεῖς σκοποὺς, συγκεκριμένας ἐνεργείας καί ἔτοιμον ὕλικόν διὰ κάθε πιθανήν περίπτωσιν ἐξελίξεως τῆς ἐνότητος. Τοῦτο ὅμως ἐπ' οὐδενὶ σημαίνει ὅτι εἶναι ὑποχρεωμένος νά ἀκολουθήσῃ τὸ συνταχθὲν σχέδιον τῆς ἡμέρας ἢ καί τῆς ἐβδομάδος. Θὰ ὑπάρξουν περιπτώσεις κατὰ τὰς ὁποίας θὰ ἀναγκασθῇ νά διακόψῃ, νά συμπληρώσῃ, νά ἀφαιρέσῃ, νά προσαρμόσῃ τὸ σχέδιόν του καί τὸ ὕλικόν. Καί ἐδῶ προβάλλει ἢ ἀπαίτησις περὶ τῆς ὁποίας ἐγένετο λόγος ἀνωτέρω—τῆς εὐστροφίας καί εὐρύτητος τοῦ διδασκοντος.

Ἐν θέμα ἐπίσης εἶναι ἡ σύνταξις τοῦ Ἐτησίου Πατριδογνωστικοῦ Ἀλφαθητάρου (Ε.Π.Α. Τοῦτο εἶναι ἔργον δυσχερέστατον καί σοδαρότατον. Καί ὅταν ἀκόμη ὁ συντάσσων τὸ Ε.Π.Α. γνωρίζῃ τήν παιδικήν ψυχολογίαν, τήν διδακτικὴν τῆς Α' ἀναγνώσεως καί διαθέτῃ εὐρείαν παιδαγωγικήν μόρφωσιν, ὑπάρχει πάντα τὸ θέμα τῆς μεταφορᾶς τῆς θεωρίας εἰς τὴν πρᾶξιν. Ἐπι πλεόν, εἶναι ἀναγκαία μία σαφὴς γνώσις τῆς δομῆς τῆς γλώσσης, τοῦ παιδικοῦ λεξιλογίου, τοῦ βαθμοῦ δυσχερείας τῆς συχνότητος χρήσεως τῶν λέξεων καί φθόγγων κατὰ τὴν ἀκοήν, ἀναγνώρισιν καί γραφήν τούτων κ.τ.τ. Τέλος δέον νά δοθῇ ἰδιαίτερα προσοχὴ εἰς τὴν καλαισθητικὴν ἐμφάνισιν τοῦ βιβλίου.

Δι' ὅλα αὐτὰ ὁ ἀναλαμβάνων τὸ ἔργον τοῦτο πρέπει νά εἶναι ἱκανώτατος καί νά συνεργάζεται στενῶτατα μέ τὸ λοιπὸν προσωπικόν τοῦ σχολείου καί, εἰ δυνατόν, μετὰ τοῦ προϊσταμένου του.

Τὸ Ε.Π.Α. εἰς τὸ σχολεῖον μας συνετάχθη μέ τὴν βοήθειαν ὄλων τῶν διδασκόντων καί μετ' αὐτοῦ Πατριδογνωστικὸν Ἡμερολόγιον περιέχον εἰς τὰς 320 σελίδας του ἅπασαν τὴν διδαχθεῖσαν ὕλην μετὰ παρατηρήσεων κλπ.

Ἐκεῖνο τὸ ὁποῖον προέκυψεν ἐκ τῆς ἐργασίας μας εἶναι ὅτι τὸ Ε.Π.Α. εἶναι ἀναντικατάστατον βοήθημα εἰς τὸ εἶδος αὐτὸ τῆς ἐργασίας. Τὸ ἐπίσημον Ἀλφαθητάριον, ἀνεπαρκὲς καθ' ἑαυτὸ, εἶναι τελείως ἀπρόσφορον διὰ τὸ σχῆμα αὐτὸ τῆς ἐργασίας. Ἐν τούτοις ἐγένετο χρῆσις αὐτοῦ μετὰ τὴν Ἀνοιξιν.

Ἡ χρῆσις ταινιῶν καί καρτελλῶν ὁμοίως ὑπῆρξε βοηθητικὴ, ἀλλὰ τὰ Ε.Π.Α.